

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie ze skargi Z. K.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r., sygn. akt I ACa (...)

w sprawie z powództwa Z. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w B. i Prokuratorowi Prokuratury Okręgowej w B.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2008 r.,

zażalenia Z. K. na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 1 lipca 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) uchyła zaskarżone postanowienie w części odrzucającej skargę o wznowienie postępowania (pkt 3),**
- 2) w pozostałej części zażalenie odrzuca,**
- 3) nie obciąża skarżącego kosztami postępowania zażaleniowego na rzecz Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego w B.**

Uzasadnienie

W sprawie ze skargi Z. K. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r., Sąd

Apelacyjny postanowieniem z dnia 1 lipca 2008 r. zwolnił skarżącego od kosztów sądowych w całości, oddalił jego wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu oraz odrzucił skargę uznając, że nie zachodzi powołana w niej podstawa w postaci pozbawienia skarżącego możliwości działania i jego nienależytej reprezentacji w postępowaniu, którego dotyczy skarga.

Postanowienie to zaskarżył Z. K. w części oddalającej wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu oraz odrzucającej skargę o wznowienie, zarzucając naruszenia art. 410 § 1 w zw. z art. 401 pkt 2 k.p.c., przez odrzucenie skargi, mimo wykazania w niej, że w postępowaniu został on pozbawiony możliwości działania i był nienależycie reprezentowany. Polemizował z oceną Sądu, iż jako osoba legitymująca się wyższym wykształceniem radził sobie w dokonywaniu czynności procesowych, klarownie formułując żądania procesowe i przedstawiając argumenty w toczącej się z jego powództwa sprawie, nie zachodziła więc potrzeba ustanowienia dla niego adwokata z urzędu. Podnosił, że potrzeba ta wynikała z wiadomego Sądowi prowadzącemu sprawę, której dotyczy skarga, faktu wszczęcia na wniosek prokuratora postępowania o jego ubezwłasnowolnienie.

Wnosił o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z. K. domagał się w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Sądu Okręgowego w B. oraz Prokuratora Okręgowego w B. zasądzenia zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych. Oddalając powództwo w sprawie o ochronę dóbr osobistych Sąd Okręgowy w B. uznał, że działanie Sądu, z którym skarżący wiązał naruszenie jego dóbr osobistych było w okolicznościach sprawy uzasadnione i nie było bezprawne. Wyrok Sądu Okręgowego z dnia 17 marca 2006 r. zaskarżył osobiście powód Z. K.. W apelacji zarzucał nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego co do wniosków składanych w jego pismach procesowych. Podnosił, że nie ma środków na pokrycie kosztów przyjazdu do sądu.

Z. K. został w całości zwolniony od kosztów postępowania postanowieniem Sądu Apelacyjnego dnia 7 kwietnia 2005 r. który uwzględniając jego zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego ustalił, że od czterech lat nie dysponuje on żadnymi dochodami i utrzymuje się z dobrowolnej pomocy finansowej matki emerytki.

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2005 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek powoda o ustanowienie adwokata z urzędu, który wnioskodawca uzasadniał m. innymi

złym stanem zdrowia uniemożliwiającym mu udział w rozprawach. Wniosek ten powód ponawiał kilkakrotnie. Twierdził, że stan jego zdrowia uległ pogorszeniu, co uniemożliwia mu samodzielne wspieranie sprawy (wniosek z dnia 13 stycznia 2006 r.). Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2007 r. Sąd Okręgowy oddalił kolejny wniosek powoda w tym przedmiocie uznając, że jest on osobą dobrze rozebraną w swoich sprawach i potrafi formułować pisma procesowe.

Postanowieniem z dnia 11 lipca 2007 r. Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na powziętą z urzędu wiadomość o wszczęciu – z wniosku Prokuratury Okręgowej z dnia 7 września 2006 r. - postępowania o częściowe ubezwłasnowolnienie powoda, które orzeczone zostało postanowieniem z dnia 28 czerwca 2007 r. wskazując, że uprawomocnienie się tego postanowienia może mieć wpływ na rozstrzygnięcie w kwestii zdolności procesowej wnioskodawcy. Postanowieniem z 27 września 2007 r. uchylił to postanowienie, bez uzasadnienia. Postanowieniem z dnia 14 grudnia 2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił spóźniony wniosek powoda o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oddalającego jego apelację.

Postanowieniem z dnia 17 lipca 2008 r. Sąd Apelacyjny ustanowił dla powoda adwokata z urzędu w postępowaniu związanym z zaskarżeniem postanowienia z dnia 1 lipca 2008 r.

Samo złożenie przez stronę wniosku o ustanowienia adwokata lub radcy prawnego nie obliguje sądu do jego uwzględnienia. Wniosek taki podlega uwzględnieniu wówczas jeżeli w ocenie sądu udział profesjonalnego pełnomocnika procesowego jest potrzebny. Sytuacja taka może zachodzić wtedy, gdy nieporadność strony prowadzi do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest ona w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04, nie publ.).

Podzielić należy prezentowany w zażaleniu pogląd, że odmowa ustanowienia dla strony adwokata z urzędu prowadzi może do pozbawienia jej możliwości obrony swych praw jeżeli skutkiem tego strona wbrew swojej woli została faktycznie pozbawiona możliwości działania.

Sprawa o ochronę dóbr osobistych należy do spraw trudnych pod względem prawnym. Możliwość obrony swych praw dotyczy nie tylko umiejętności posługiwania się w procesie właściwą argumentacją prawną, której znajomość nie idzie nie w parze z posiadaniem wyższego, ale nie prawniczego (w przypadku powoda medycznego)

wykształcenia, a także na uczestniczeniu w czynnościach procesowych, składaniu przed sądem wyjaśnień i oświadczeń, popieraniu swoich twierdzeń i wniosków.

W sporządzonej osobiście skardze o wznowienie postępowania powód, powoływał się na niemożność korzystania z tych uprawnień w postępowaniu zakończonym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r. i podnosił, właściwe dla wykazania tego - w przedstawionym stanie sprawy, twierdzenia co do stanu swojego zdrowia oraz braku środków utrzymania.

Trafnie podnosi się w zażaleniu, iż podstawę do oceny stanu zdrowia powoda, jako przeszkody w podjęciu obrony swoich praw w procesie, stanowić powinien - zważywszy jego ustawowe przesłanki - fakt toczącego się równocześnie postępowania o jego ubezwłasnowolnienie. Wskazać też trzeba, że o ile sam fakt składania pism procesowych przez powoda świadczy o jego aktywności w postępowaniu, to jednak z uwagi na używaną w nich argumentację przede wszystkim o charakterze pozamerytorycznym istotne wątpliwości może nasuwać ocena, iż powód jest osobą dostatecznie rozezną w swoich prawach, a w związku z tym czy nie zachodzi potrzeba ustanowienia dla niego adwokata.

W tym stanie rzeczy przytoczone w uzasadnieniu skargi okoliczności dostatecznie uzasadniały powołaną w niej podstawę wznowienia w postaci pozbawienia powoda możliwości działania (art. 401 pkt 2 k.p.c.), brak było tym samym podstaw do odrzucenia skargi z przyczyn wskazanych w zaskarżonym postanowieniu.

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie oraz odrzucił zażalenie w części zaskarżającej postanowienie o oddaleniu wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu jako niepodlegające odrębnemu zaskarżeniu.